

JAIME KEREXETA, OLERKARI

Gaur orozgaiñ ez da errez epai arteza, barne-lera bagea, olerkari batez emotea; kide jakunean goregi jarten dogu eta begiko ez jakunean, azpiko trokaraiño isuri. Ez dakigu neurrizko izaten, bakotxari berea emonez. Ez dakigu egiazko kritikalarri izaten, landak lorrin-tzen aldia xautzen baiño.

Zenbaitek goratu izan dabe Keraxeta'ren olerkia, Andima'k, Mitxelena'k, Aurre-Apraz'ek, nik... Ajangiz'ko olerkari sutsuak onela: "Lauaxeta naigabetuari zoritxar gorrienak esku samurretatik ankerkiro bere lirea urratu eutsen ezkerro, gure artean ez dogu izan au, elorriotar au, bezin olerkari jatorrik. Onen olerki bakoitza irakurri-ala egaz egiten dau gogoak ludiz bestaldeko zelai ezaungeetara ta kaden arrotz batek laztantzen dau leunkirotz biotza".

Bizi-tokiak asko esan gura dau, nik uste, olerkigintzarako. Elorrio, berebiziko lekua, Anboto, Udalaiz, Intxorta ta abar, babesle ditula, olerkitsu da benetan, giza-adimenari ta biotzari dardar eragiten dautsona. Solo, landa ta mendixkaz eder; baserriak or-emen zuri-gorri; zugazti ta auzunak biotz betegarri; aundikien egoitza bikaiñez aberats uria. Toki aparta poesirako.

Ementxe jaio zan J. Kerexeta, 1918'ko garillaren 31'an, Iñaki Deunaren Egunean. Goi-zantzoak dei egiñik, Arratiko Gaztelu-Elexabeitia'ko Apaizgaitegi Txikian asi zan ikasten eleiz-karrera egiteko. Gerra amaitu zanean, 1939'an, Komillas'era jo eban ikasteak jarraitzeko. Burgos'en "Schola Cantorum" zuzendu eban, Sevilla'n be organu-jotzaille izanik.

Pontevedra probintziko Tuy'ra aldatu ta an katedralean tan egiñik, organista ta Seminarioko musika erakusle izan zan 1945'garrean; bertan amaitu eban eleiz-karrera eta bertan katedraleko organistatza egin euskun 1947'tik 1952'era. Ere berean, eta urte oneitan, Tuy'ko eleiz-barrutiko idazkari ta artxibu jagole izan zan.

Andik Euskalerrira etorri ta Urkiola'n daukagu organu-jotzaille 1952-1956 bitartean. Ondoren Elorrio'ko San Agustin eleizan arima-zain 1956-1960. Eta 1960'tik 1961'ra Iurreta'ko eleizan laguntzaille, eta arrezkerro Elorrio'ko parrokiari dabi arima-zaintza.

Euskal arloari emona bizi da oso-osoa. Euskaltzainia. Asko be asko idatzi dau euskeraz. Goikoak alan be

ozt-oztan artzen dabe aintzat, min gaiztoak diñoenez bizkaieraz eta atxe barik idazten daualako; au pekatu larria bai dozu, ta olako pekatariarik ez da aintzagarri goitarrentzat.

Aldizkari oneitan datoz bere lanak: "Euzko-Gogoa", "Jesus'en Biotzaren Deya", "Egan", "Anaitasuna", "Oler-ti", "Agur", BAP, Buenos Aires'ko "Boletin... de Estudios Vascos"...

Aspertu barik idatzi dau euskeraz eta erderaz. Ona euskerazkoak: "Orbelak" (1958), "Bitargi" (1960), "Jesukristo gure Jaunaren Barri ona" (1960-61), "Apostoluen Egiñak" (1961), "Eguneroko Meza" (1963), "Gogarteak" (1963), "Didaje eta Apostoluen Siniskitza" (1965), "Apostoluen Egiñak eta Idazkiak" (1965), "Alkartasun Barriko Itzak eta Gaiak" (1966), "Argi-bide txikia" (1965), "Jesukristo gure Jaunaren Barri Ona, gipuzkeraz (1965), "Jesukristo'ren Barri Ona" (1966), "Itun Berria", gipuzkeraz (1967), "Salmutegia" (1967), "Salmudia", gipuzkeraz (1968), "Umeen Biblia", gipuzkeraz (1969), "Gure Salbaziño Egintza" (1972), "Alkartasun Barria (1972), "Jesukristo'ren Barri ona", euskeraz ta erderaz (1972), "Ebanjelio Alkartuak" (1973), "Kristau-Ikasbidea" (1974), "Eliz-guraso Apostolikuak" (1975), "Euskal-Biblia", bizkaieraz (1976), "Iparragirre'ren Bizitza ta lanak", itzulpena (1976), eta abar.

Erderaz: "Diccionario Onomástico y Heráldico Vasco", zazpi ale (1970) eta "Casas solares de Elorrio" (1987), eta abar.

Olerkari.—Nik sarri esana: Euskal idazleetan gitxi dira beingoren baten poesi-lanak osotu ez dituenak. Kerexeta'k lan txiki batzuk ez-eze, iru liburu be, olerki bikaiñez beteak, argitaratu dabezana dogu. Barrua nasaitzeko lez egin oi dira sarri lan pitiñok.

Olerkia —nok ukatu?— ertz askotatik ikusi geinke. Eguzkiak berak be, laiño artean dabillenean, kolore askotako izpi ta printzak bialtzen datiskuz; bardintsu, esan bear, olerki zati batek. Saia zaitez zeu zeuretara. Olerkiari, egi-egiaz olerkia bada, barru ta azal ederra dario borborka, eta nik jaso daiket eder on neure esperientziaren zerbait lez, edo-ta damostan atsegiñaren dardara lez.

Zuurtasuna dakarsku onek gogora, zenbaitek gaur gura leuken bezela: itz gitxi, baiña esangura ugari. Orra doa gaur-eguneko poesia, geienbat beintzat. Zirriborro batzuk eta or margolari jaioa. Bertso gitxiko aapaldi batzuk, eta or olerki biribilla, biotz-zauskadak aurrez sortzen dituna: gogai eta pentsamenturik asko ernerazten tauki, une ta begi-zizta baten.

Kerexeta'ren olerkietan olako zerbait dagola, diño. Egia ete da? Beronen bertso-lanak oso dituzu laburrak, esanguraz beteak asko. "Olerkari uts dogu Kerexeta —diño Aurre-Aprai'ek—. Olerkari... Irakurri baiño ez bait dago "Ego-aize". Gure basoetako olerkiaren kaden gozatsu guztia bildu bait dau, samurkiro ta labur, olerkitxu dotore ontan". Begoz emen lau estrofa sail ortik eratsiak:

Udagoiez. Ego-aizea
dogu aizeetan jabe:
giro epelez, berantz datoz
orbelak ardura gabe.

Argiaren begian doaz
gure mutillak txistuka;
idien adoregarritzat
burdi utsaren kirrinka.

Urrez iratzak Ego-aizez;
ez da faltauko naparra;
ogiaren eske ausika
egun-erdian txakurra.

Egoiak dauan euri-miñaz
laiñoa dator gabeen:
agur dagiskun arratsean
illun-aldean euria.

K. Mitxelena'k be goraldtu eban bein, "Egan" aldizkarian, Kerexeta'ren olerki-lan a. "Itxura apain baiño apaiñagoan dator —diño—. Era ikasian eta jakintsura, erri-poesiaren bideetara-jo du itxuraz Kerexeta-k eta zentzuen bitartez atzematen duena da nolazpait ere biotzeko izkutuen argibide eta ezaugarri. Elkarren ondoan datoz irudi biziak, esaldi laburretan, ur-egiko lizar naiz makal lerdenen andanak bezala". Ona "Gabeko bederatzietan" deritxona, olako zerbait txastatu daizun.

Nire etxeko leioan,
gabeko isilletan,
aize bigun artean,
biotza amesetan!

Ezer ez da entzuten!
bildotsen be erlatza
da bakarrik gabeko
eresi-lorratza.

Ozkarbian izarrak,
mendi-goian zugatzak.

Illargi betearen
zidarrez ditziz
aitz-gaiñak zuriz dagoz,
oro jantzi zuriz.

Laiño meea menditik
goi-gorantz igo da:
mozoloa torretik
mendirantz joan da.

Ez dot bear lagunik
gogartzeko bakarrik.

Bakardiak artu nau
altzoan isilka,
eta isillak gorde nau
ostuka-ostuka.

Lan txiki ariñak ditu atsegin Kerexeta'k, eta onexek dira ain zuzen be, zerbait ba'diñoskue, pozetan irakurten doguzanak. Biztu daiala zerbait gure biotz muiñean, eta gure olerkariarenak gozotasun berezia izten dauskue.

Zortziko txikitan (7/6) dagoz geien-geienak. Errez abestuteko moduan. "Poesi jatorra, gaurkoa, barrukoia, Bere-berea, lirika-saillekoa; bizitasunez, irudiz eta biotz-zirra leunez gantzutua; arin, zuri ta argi diñosku esan nai dauskuna" idatzi neban orain urte batzuk dirala.

AITA ONAINDIA

